

KRONIKA

1977 m. balandžio 7 d. įvyko VU Filologijos fakulteto XXIX SMD konferencija. Lietuvių kalbos sekcijoje perskaityta 11 darbų.

Pirmoji vieta paskirta V k. stud. G. Ručinskaitėi už darbą „Kiekybiniai ir kokybiniai balsių fonemų požymiai šiaurinių panevėžiškių tarmėje“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis) ir II k. stud. R. Žukaitėi už darbą „Dėl vienos homoniminės poros“ (moksl. vad. filol. kand. E. Jakaitienė). Antroji vieta paskirta III k. stud. M. Augulytei už darbą „Negimininės formos ir jų vaidmuo sakinyje“ (moksl. vad. doc. V. Labutis) ir V k. stud. R. Kubiliūtei už darbą „Atviroji sandūra ir jos realizacija šiaurės žemaičių priebalsių junginiuose“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis); trečioji vieta – III k. stud. I. Cylikaitėi už darbą „Veiksmazodiniai junginiai su kilmininku ir su galininku veliuoniškių ir pietvakarių aukštaičių tarmėse“ (moksl. vad. doc. V. Labutis), IV k. stud. J. Pabrėžai už darbą „Statistinis šiaurės žemaičių kirčio atitraukimo tyrinėjimas“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis) ir III k. stud. S. Šerėnaitėi už darbą „Būdvardiniai junginiai rytų aukštaičių tarmėse“ (moksl. vad. doc. V. Labutis).

1978 m. kovo 30 d. įvyko VU Filologijos fakulteto XXX SMD konferencija. Lietuvių kalbos sekcijoje perskaityta 12 darbų.

Pirmoji vieta paskirta V k. stud. J. Pabrėžai už darbą „Kirčio atitraukimo šiaurės žemaičių šnektoje statistika ir stilistika“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis). Antroji vieta paskirta III k. stud. R. Žukaitėi už darbą „Laukio (*Fulica atra* L.) pavadinimai lietuvių ir anglų kalbose“ (moksl. vad. prof. V. Urbutis) ir V k. stud. A. Kalniūtei už darbą „Vokalizmo variacijos Darbėnų šnektoje“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis). Trečioji vieta paskirta III k. stud. D. Ulčinskaitėi už darbą „Žodžiai su *b-//p-*“ (moksl. vad. prof. V. Urbutis), II k. stud. E. Vasiliauskaitei už darbą „Trys veiksmazodžiai *derėti* dabartinėje lietuvių kalboje“ (moksl. vad. doc. E. Jakaitienė) ir IV k. stud. D. Juciūtei už darbą „Svėkšnos šnekto diftongoidų [*i*, *i̯*] (lk. *ie*, *uo*) spektrinė analizė“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis).

LTSR Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos respublikinė ekspedicija 1977 m. vasarą vyko į Ukmergės raj. rinkti vietovardžių ir žodžių didžiajam lietuvių kalbos žodynui. Ekspedicijos vyr. vadovas LTSR MA filol. kand. A. Vanagas. VU lietuvių kalbos ir literatūros specialybės studentai buvo pasiskirstę grupėmis. Atkočių apylinkėje studentams vadovavo doc. A. Pupkis, Taujėnų apylinkėje – filol. kand. R. Venckutė, Vidiškiuose – filol. kand. J. Kardelytė. Daug kalbos faktų surinko stud. G. Navickaitė ir D. Ločerytė.

Pirmą kartą buvo renkama medžiaga tarmės sintaksei. Doc. V. Labučio vadovaujami VU lituanistų grupė pagal vadovo sudarytą „Tarmių sintaksės programą“ dirbo Lazdijų raj. Kapčiamiestyje, Rudaminoje, Leipalingyje, Seirnyuose ir Šlavantuose. Surinkta nemaža tarmių tekstų ir atsakyta į programos klausimus. Gerai dirbo stud. R. Vaišnoraitė ir A. Peculytė.

VU kraštotyrininkų klubo kompleksinė ekspedicija rinko vietovardžius, pravardes, zoonimus, atsakymus ir įvairias LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto sudarytas anketas, darė tarmės aprašą Utenos raj. Tauragnų apylinkėje. Vadovas Universiteto aspirantas B. Stundžia. Jie užrašė 2500 vietovardžių, 550 pravardžių, 600 gyvulių vardų, visus apylinkės žmonių vardus ir pavardes, 2500 žodžių akademiniam žodynui, aprašė vietos tarmę. Gerai dirbo R. Žukaitė, V. Gailevičiūtė, M. Slušinskaitė, M. Augulytė, V. Nekrošūtė, J. Jonykaitė.

Kupiškio rajone studentams vadovavo TSRS MA Kalbotyros instituto aspirantas S. Valentas. Buvo surinkta daug kalbos faktų. Gerai dirbo V. Kosobuckaitė.

1977 m. lapkričio 15 d. Vilniaus V. Kapsuko universiteto Filologijos fakulteto Mokslo tarybos posėdyje Latvijos P. Stučkos universiteto Filologijos fakulteto latvių kalbos katedros

dėst. Sarma Kliavinia apgynė filologijos kandidato disertaciją „Latvių kalbos funkcinių stilių gretinimas (statistinis tyrinėjimas)“.

Darbo vadovas – Leningrado A. Gerce-no pedagoginio instituto filol. dr. prof. R. Piotrovskis.

Oficialieji oponentai: LTSR MA A. Upyčio kalbos ir literatūros instituto vyr. mokslinis bendradarbis filol. dr. L. Cepytnis, Vilniaus V. Kapsuko universiteto filol. kand. doc. A. Šobliniskas ir LTSR MA Lietuvos kalbos ir literatūros instituto vyr. mokslinis bendradarbis filol. dr. A. Sabaliauskas. Disertaciją recenzavo LTSR MA Kalbos ir literatūros instituto matematinės lingvistikos laboratorija.

Disertacijoje pirmą kartą sistemingai tyrinėjama latvių kalbos publicistinio, mokslinio techninio ir beletristinio stiliaus leksika, žodžių daryba ir morfologija. Vadovaujamas statistiniu tyrinėjimo metodu. Autorė išaiškino daugelį leksinių, žodžių darybos ir morfologinių kiekybinių trijų funkcinių stilių požymių, kurių dalis yra diferenciniai, o kiti – integraliniai. Darbas vertingas latvių kalbos leksikologijos dėstymui, teorinei gramatikai ir stilistikai bei baltų kalbų gretinamajam tyrinėjimui.

1977 m. gruodžio 27 d. VU Kauno filialo vakarinio fakulteto dėstytojas Albertas Ružė apgynė filologijos kandidato disertaciją „Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos laiko konstrukcijos“.

Darbo vadovas – LTSR MA narys korespondentas K. Ulvydas.

Oficialieji oponentai – VVPI filol. dr. prof. V. Grinaveckis, VISI filol. kand. doc. V. Būda. Disertaciją recenzavo Šiaulių K. Preikšo pedagoginis institutas.

Disertacijoje pirmą kartą lietuvių kalbotyroje apžvelgtos ir susistemintos dabartinės lietuvių kalbos laiko konstrukcijos, kurių pagrindinis komponentas yra veiksmažodis, o priklausomasis – daiktavardis arba kitas kuris tam tikro linksnio žodis su prielinksniu ir be jo. Autorius išaiškino gramatinius elementus, žyminius specifines laiko reikšmes, labai kruopščiai aprašė jų gramatinę struktūrą, leksinę sudėtį, laiko konstrukcijų produktyvumą ir vartojimą, detalai išanalizavo jų sinoniminę priklausomybę. Disertacija turi didelę teorinę ir praktinę reikšmę. Ji bus pravartanti plėtojant mokslinę lietuvių kalbos gramatiką, taip pat sprendžiant lietuvių literatūrinės kalbos klausimus ar gretinant lietuvių kalbos laiko konstrukcijas su anglų ar kitų kalbų konstrukcijomis.

1978 m. sausio 19 d. VU Anglų kalbos katedros filol. kand. doc. Laimutis Valeika apgynė filologijos daktaro disertaciją „Lietuvių kalbos vardažodinių žodžių junginių daryba, struktūra ir semantika (gretinant su anglų kalba)“.

Oficialieji oponentai – LTSR MA Kalbos ir literatūros instituto filol. dr. A. Blinkena, LTSR MA akademikas filol. dr. prof. V. Mažulis ir VVPI filol. dr. prof. K. Musteikis. Disertaciją recenzavo LTSR MA Lietuvos kalbos ir literatūros institutas.

Disertacija yra pirmas darbas lietuvių kalbotyroje iš semantinės sintaksės. Pirmą kartą bandoma parodyti nominalizacijos (vardažodinių žodžių junginių) vaidmenį, sudarant rišlų tekstą. Disertacija vertinga ir lingvistinei topologijai, kadangi lietuvių kalbos kalbiniai faktai tyrinėjami, remiantis anglų kalbos medžiaga. Praktinė disertacijos reikšmė – dvikalbiui lietuvių–anglų ir anglų–lietuvių kalbų žodynui, vertimo teorijos ir praktikos specialistams.

1978 m. sausio mėn. vyko Respublikinė studentų geriausių mokslinių darbų apžiūra. Konkursinė komisija išnagrino 42 mokslinius darbus, kuriuos pristatė trys aukštosios mokyklos.

Kalbų sekcijoje pirmoji vieta paskirta VU III k. stud. R. Žukaitei už darbą „Veiksmažodžių vyri 'ginti' ir vyri 'sukti' homonimiškumas dabartinės kalbos požiūriu (distribucinė analizė)“, antroji vieta – VU IV k. stud. M. Augulyte už darbą „Negiminių formų sintaksinės funkcijos tarybinėje periodikoje“.

*

1978 m. gegužės 6 d. vyko Sąjunginė olimpiada „Studentas ir mokslo bei technikos pažanga“. Dalyvavo dvidešimt studentų iš keturių aukštųjų mokyklų. Olimpiados respublikinio turo lietuvių kalbos ir literatūros spec. komisijos pirmininkas VU filol. dr. prof. V. Urbutis. Pirmoji komandinė vieta paskirta Vilniaus V. Kapsuko universitetui, antroji vieta – Šiaulių K. Preikšo pedagoginiam institutui ir trečioji vieta – Vilniaus valstybiniam pedagoginiam institutui. Pirmoji individuali vieta paskirta VU IV k. stud. M. Augulytei, antroji vieta – ŠPI IV k. stud. G. Skabeikaitei ir trečioji – VU V k. stud. A. Kalniūtei.

Irena Bilevičiūtė

***

Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto dėstytojų mokslinėje konferencijoje „Visuomenė ir asmenybės ugdymas“, vykusioje 1978 m. balandžio mėn. 17–18 d., Kalbos mokslų sekcijoje buvo perskaityti 8 pranešimai, iš kurių šie liuanistai: doc. Č. Grendos „Objekto kilmininko ir galininko santykiai“, doc. V. Sirtauro „Gramatinis sakinio centras“ ir doc. K. Župerkos „Metalingvistinė kalbos akto funkcija“.

įvairiuose stiliuose".* Ypač diskusijas sukėlė fizikos-matematikos kand., doc. M. Stakvilevičius pranešimu „Kompaktiškas kalbos užrašymo būdas (fonologiniu pagrindu)“.

1977 m. gruodžio mėn. 9 d. pradėjo veikti ŠPI dėstytojų kalbininkų seminaras, kuriame dalyvauja lietuvių, rusų ir užsienio kalbų katedrų lingvistai. Paminėtas Ferdinando de Sosiūro 120 metų jubiliejus. Su jo biografija ir moksline veikla supažindino seminaro vadovas doc. V. Sirtautas. 1978.III.13 vadovas skaitė pranešimą apie F. Fortunatovą. Doc. D. Setarovos pasakojo apie tiurkizmų rusų kalboje tyrinėjimus bei apie rengiamą šios srities žodyną. 1978.IV.6 VVU doc. A. Girdenis skaitė pranešimą „Naujausios fonologijos kryptys“.

1978 m. ŠPI absolventė R. Vėlaviciūtė apgynė diplominį darbą „Metatonija veiksmažodyje“ (moksl. vadovai dėst. D. Mikulėnienė ir doc. V. Sirtautas). Šį darbą gana teigiamai įvertino oponentas MA vyr. moksl. bendr. doc. S. Keinys. 1977 m. buvo apginti 6 kalbiniai moksliniai darbai (diplomantės: R. Bur-

baitė, G. Jokimčiūtė, R. Lukoševičiūtė, V. Nekrašūtė, S. Pikčiūnaitė ir šių eilučių autorė).

ŠPI XXI SMD konferencijoje buvo perskaityti 8 lietuvių kalbos moksliniai darbai: R. Vėlaviciūtės „Metatonija pirminiuose veiksmažodžiuose“ (moksl. vadovė dėst. D. Mikulėnienė), Z. Stulpinaitės „Frazeologizmai Žemaitės „Marčioje“, N. Petraitytės „Leksiniai sinonimai Žemaitės „Marčioje“, N. Norvaišaitės „Tarptautiniai žodžiai P. Cvirkos „Žemės maitintojos“ personažų kalboje“ (moksl. vadovas doc. K. Župerka), S. Pleškūnaitės „Veiksmažodžio formų vartojimas Vaižganto „Nebylyje“, D. Barauskaitės „Veiksmažodžio laikų sinonimika J. Baltušio „Parduotose vasarose“ (moksl. vadovė doc. J. Barauskaitė).

Lietuvių kalbos būrelis išklausė doc. V. Sirtauto paskaitų ciklą kalbos tyrinėjimo metodologiniais klausimais. Būrelio nariai susipažino su VVU eksperimentine fonetikos laboratorijos veikla (doc. A. Girdenis), rankraščių skyriumi, MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto sekcijų (tautosakos, žodynų, gramatikų, onomastikos) darbu. Nuo 1978 m. studentai kalbininkai mokosi lenkų kalbos.

Jūratė Sirtautaitė